

Research Paper

Phenomenology of the Quality of Married Life of a Married Child with the Approach of Child Abuse and Ways to Deal with it

Fatemeh Saberi¹, Samineh Bahadori jahromi ^{*2}, Leila Saberi³

1. Master student of Sociology, Department of Sociology, Islamic Azad University, Jahrom, Iran

2. Associate Professor, Department of Sociology, Islamic Azad University, Jahrom, Iran

3. Associate Professor, Department of English Language, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran

Received: 2023/05/19

Revised: 2023/08/29

Accepted: 2023/09/19

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jzyj.2023.31912.4016](https://doi.org/10.30495/jzyj.2023.31912.4016)

Key words:

Child marriage, Child abuse, Quality of life, Adaptation, Marital impotence

Abstract

Introduction: Child marriage is a socio-cultural phenomenon that affects the lives of girls in some parts of the country and leads to many personal and social problems and damages.

Based on this, the purpose of this research is to investigate the phenomenology of the marital life quality of married children with the approach of child abuse and ways to deal with it among women living in Shiraz city in 1401.

Methods: Interviews with 10 women who married early were conducted. In fact, in-depth interviews were recorded and the texts of the interviews were analyzed using the coding method.

Findings: The findings of the research, which are the result of interviews, include causal conditions (gender stereotypes, lack of choice of spouse, lack of knowledge), background conditions (lack of sexual readiness, passive agency) and intervention conditions (emotional confusion, weakness the role is tension-causing interaction) that the category of marital impotence emerged as the main phenomenon. The results show that marriage at young age makes women face powerlessness in the personal and interactive field in marital relationships. Their action against the problem of powerlessness occurs in the form of concealment, divorce, adaptation and forced silence. Among its consequences, we can mention marital boredom, dissatisfaction with life, frustration, social isolation and emotional divorce.

Citation: Saberi F, Bahadori jahromi S, Saberi L. Phenomenology of the Quality of Married Life of a Married Child with the Approach of Child Abuse and Ways to Deal it. Quarterly Journal of Women and Society. 2023; 14 (55): 91-104.

*Corresponding author: Samineh Bahadori Jahromi

Address: Assistant Professor of the Department of Sociology, Islamic Azad University, Jahrom

Tell: 09194635710

Email: sanazbahadori.jahromi@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

Child marriage is a common phenomenon that has been common in all part of the word since the past. Its trend has also reached the present time. In some countries due to customs and habits child marriage is considered as a social necessity and has become a common phenomenon. but with the passage of time due to the harm caused by child and the society. the legislation of the countries showed their desire to increase the age of marriage in order to provide a limit and reduce the excesses in child marriage. The customary religion in every country has determined the minimum age for marriage. Among the legal article that deal with the issue of child marriage in Iranian law is Article 1041 of the Civil Code.

Methods

This research is a qualitative and phenomenological study. The purpose of this

study is to understand and interpret the experience of a group of women with child marriage. For this reason, the interpretation paradigm was chosen to conduct this research and the grounded theory method was used to analyze the data. In this research, participants were selected from the women living in Shiraz since 1401 who had experienced childbearing. To collect data, semi-structured interviews were conducted with 10 people, and the study reached theoretical saturation in terms of data. Theoretical sampling method was used to select the participants. The age range was determined to identify girls under 18 years of age. All of them were married at the age of less than 16. Most of them were between the ages of 18 and 39 at the time of the interview and have fully experienced and understood the phenomenon of child marriage.

Findings

Table 1.

Model delivered from concepts

The central category	dimensions	Main category	Basic concepts
The quality of married life of a married child with the approach of a child abuse	Casual conditions	Family breakup	Family addiction – Mismanagement – Divorce of parents-Tension in the family
		Economic structures	Low income-Job insecurity-Father’s disability
		Physiological limitation	Failure to respect-Woman’s rights-Patriarchy-Marriage for clean peace
	Strategies	Social boycott	Illiteracy of parent-Inadequate knowledge about hygiene-A second-hand look at woman-Not legally registering the marriage
		Acceptance of the situation	Passivity - Mastery - Appreciation
	Consequences	Rejection of the situation	Runing away from home – Divorce - Suicide
			Mother’s child - Widow’s child - Domestic violence - Educational survival - Early pregnancy - Social isolation - The cycle of poverty

This research is a qualitative and phenomenological study. The purpose of this study is to understand and interpret the experience of a group of women with child marriage. For this reason, the interpretation

paradigm was chosen to conduct this research and the grounded theory method was used to analyze the data. In this research, participants were selected from the women living in Shiraz since 1401 who

had experienced childbearing. To collect data, semi-structured interviews were conducted with 10 people, and the study reached theoretical saturation in terms of data. Theoretical sampling method was used to select the participants. The age range was determined to identify girls under 18 years of age. All of them were married at the age of less than 16. Most of them were between the ages of 18 and 39 at the time of the interview and have fully experienced and understood the phenomenon of child marriage.

Discussion

The studies showed us that the young girls of Shirazi feel regretful from marrying early and being mothers at a young age, and they are not physically and mentally prepared for marriage and having children.

Conclusion

We can say that marrying at a young age makes women feel powerless and has a negative effect on the quality of married life. Marriage under the age of 18 is considered child abuse.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

This study was approved by the institutional review board of the ethics committee at the university. All research participants signed the required consent form after receiving information about the nature and purpose of the study. Participants were assured that issues arising from their individual interviews would not be discussed with others in a way that would identify them. The researcher also promised not to reveal what the participant said during the interview to anyone else. Data confidentiality was maintained by using codes and storing data in password-protected electronic files.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Authors' contributions

The article is taken from the master's thesis. The first author is a master's student in sociology; The second author is an assistant professor in the department of sociology at Islamic Azad university, Jahrom branch, the supervisor and the responsible author; The third author is an assistant professor at the Department of English at the Islamic Azad University of Marvdasht.

Conflicts of interest

This article is taken from the Master Thesis entitled " Phenomenology of the Quality of Married Life of a Married Child with the Approach of Child Abuse and Ways to Deal it " (Faculty of Sociology, Islamic Azad University, Jahrom, Iran). This research is not in conflict with personal or organizational interests.

مقاله پژوهشی

پدیدار شناسی کیفیت زندگی زناشویی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری و راه های مقابله با آن

فاطمه صابری^۱، نمینه بهادری جهرمی^{۲*}، لیلا صابری^۳

۱. دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران

۲- استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران

۳- استادیار، گروه زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

چکیده

هدف: کودک همسری پدیده ای اجتماعی - فرهنگی است که در نقاطی از کشور، زندگی دختران را متأثر نموده و منجر به بروز مشکلات و آسیب های فردی و اجتماعی بسیار می شود. هدف پژوهش حاضر پدیدار شناسی کیفیت زندگی زناشویی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری و راه های مقابله با آن در شهر شیراز است.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر به شیوه کیفی، بر اساس تجزیه زیسته زنانی که این پدیده را تجربه کرده اند انجام شده است. تحقیق در جامعه زنان بین ۱۸ تا ۳۹ سال که اولین بار در سن کمتر از ۱۸ سال ازدواج کرده اند انجام شد. پاسخگویان پس از آگاهی از اهداف پژوهش به صورت داوطلبانه در مصاحبه شرکت کرده اند و نمونه گیری تا اشباع نظری داده ها ادامه یافته است. نمونه گیری به صورت هدفمند و از طریق روش گلوله برفی انجام پذیرفت. متن مصاحبه ها از روش تجزیه کدگذاری نظری تحلیل شد.

یافته های پژوهش:

یافته های پژوهش که حاصل استخراج از مصاحبه هاست، شامل شرایط علی (کلشه ای جنسیتی، عدم گزینش همسر، عدم آگاهی) است که مقوله بی قدرتی زناشویی به منزله پدیده اصلی ظهور یافت.

نتیجه گیری:

نتایج نشان می دهد که ازدواج در سنین پایین، زنان را با بی قدرتی در زمینه فردی و تعاملی در روابط زناشویی روبرو می کند. کنش آنان در مقابل مسئله بی قدرتی به شکل پنهان کاری، طلاق، سازگاری و سکوت اجباری رخ می دهد که از پیامدهای آن نیز می توان به دلزدگی زناشویی، عدم رضایت از زندگی، سرخورده گی، انزوای اجتماعی و طلاق عاطفی اشاره کرد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۹

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۰۶/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/jzvj.2023.31912.4016](https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.31912.4016)

واژه های کلیدی:

کودک همسری، کودک آزاری، کیفیت زندگی، سازگاری، بی قدرتی زناشویی

* نویسنده مسئول: نمینه بهادری جهرمی

نشانی: استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران.

تلفن: ۰۹۱۹۴۳۵۷۱۰

پست الکترونیک: sanazbahadori.jahromi@yahoo.com

مقدمه

کودک- همسری پدیده ای شایع است که از گذشته در تمام نقاط دنیا رایج بوده و روند آن به زمان کنونی نیز رسیده است. در برخی ممالک به دلیل عرف و عادت، ازدواج کودک به عنوان ضرورتی اجتماعی تلقی می شد و به پدیدهایی مرسوم تبدیل گشت اما با گذشت زمان به دلیل آسیب هایی که از ازدواج کودکان دامن گیر شخص کودک و جامعه شد، قانونگذاری کشورها تمایل خود را به سمت افزایش سن ازدواج نشان دادند تا محدودیتی فراهم نموده تا از افراط در تزویج کودکان کاسته شود. بدین ترتیب مقنن با توجه به عرف و عادات و دین مرسوم در هر کشوری، حداقل سنی را برای ازدواج تعیین نمود. از جمله مواد قانونی که در حقوق ایران به مساله ازدواج کودکان پرداخته است ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی است. بی شک یکی از مهمترین عوامل تعیین کننده ی کیفیت زندگی زناشویی، سن ازدواج می باشد. پژوهش ها نشان می دهند که ازدواج در نوجوانی، با احتمال بیشتری به طلاق منجر می شود؛ از سوی دیگر، برخی دانشمندان معتقدند که ازدواج، مانند رشد انسان است که اگر به تأخیر بیفتد، همانند انسان در دوره ی کهنسالی، ضعف هایی به همراه خواهد آورد که کیفیت زندگی زناشویی را دچار اختلال می کند. (۱). ازدواج در نوجوانی با عواملی مرتبط است که در کیفیت و پایایی زندگی زناشویی بسیار مؤثرند. بررسی آمار سن ازدواج در ایران، نشان دهنده افزایش میانگین سن ازدواج، به ویژه در زنان می باشد. بنا به گزارش سازمان ثبت احوال کشور، در سال ۱۳۴۵ میانگین سنی ازدواج دختران ۱۸ سال و ۴ ماه بوده که این رقم در سال ۱۳۹۰ به ۲۲ سال و ۱۰ ماه رسیده است و حتی در سال ۱۳۹۰، شاهد ازدواج زنان شهر شیراز، با میانگین سنی ۲۴/۱۰ بوده ایم. اگرچه مطالعات بسیاری در ارتباط با کودک همسری و مباحث حقوقی آن انجام شده است اما توجه کمتری به مسئله تجارب و کیفیت زندگی زناشویی در کودک همسری شده است. پژوهش ها نشان می دهد که کودک همسری باعث شده اغلب کشورها و سازمان های بین الملل بیش از پیش به کودکان و مشکلات آن ها توجه کنند و تا حد ممکن پیامدهای این معضل را کاهش دهند. (۲). طبق نتایج به دست آمده افراد در ازدواج زود هنگام با مشکلات متعددی روبه رو هستند و به نظر می رسد با رشد فرهنگی، بالا بردن سطح سواد و کنار گذاشتن رسم و رسومات اشتهاب و دوره مردسالاری به عنوان یک عامل پیشگیری کننده عمل کند. (۳،۴)

پژوهشگران دریافته اند که ازدواج در سنین پایین، زنان را با بی قدرتی در زمینه فردی و تعاملی در روابط زناشویی روبرو می کند. کنش آنان در مقابل مسئله بی قدرتی به شکل پنهان کاری، طلاق، سازگاری و سکوت اجباری رخ می دهد. از پیامدهای آن نیز می توان به دلزدگی زناشویی، عدم رضایت از زندگی، سرخوردگی، انزوای اجتماعی و طلاق عاطفی اشاره کرد؛ همچنین نتایج پژوهش عالیا عبدالحی و آنیلا کمال (۵) نشان می دهد تجربه اولیه کودکی به طور قابل توجهی در زندگی فرد نقش می بندد. تجارب خوشایند به رشد سالم کمک می کند، در حالی که رویدادهای آسیب زا در زندگی باعث ایجاد خلأهای جسمی - روانی و عاطفی در شخصیت فرد می شود. تجربه سوء استفاده در دوران

کودکی با الگوی روابط صمیمانه و تجربیات بزرگسالان مرتبط است. تجربیات گزارش شده توسط افراد نشان می دهد که آنها در سال های اولیه خود قربانی بیش از یک نوع سوء استفاده در دوران کودکی شده اند. علاوه بر این، در سال های جاری زندگی، آنها در ارتباط های بین فردی و درک نشانه های عاطفی با مشکلاتی مواجه هستند. آنها همچنین بی حسی و ترس از دست دادن شریک زندگی خود را در هنگام افشا و استفاده از زور در موقعیت های صمیمی تجربه می کنند. برخی نامنی، دشواری افشا و پذیرش سوء استفاده جنسی را گزارش کردند؛ از این رو هدف این پژوهش، پدیدار شناسی کیفیت زندگی زناشویی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری در شهر شیراز است؛ همچنین در این مطالعه سعی می شود به این سؤالات اساسی پاسخ داده شود که تجربیات، برداشت ها و احساسات زنانی که در کودکی ازدواج کرده اند، چیست و آیا پدیده کودک همسری با رویکرد کودک آزاری بر کیفیت زندگی زناشویی با در نظر گرفتن مفاهیمی نظیر عوامل اجتماعی و عوامل جسمانی - روانی و عوامل اقتصادی نقش دارد و راه های مقابله با آن چیست؟

روش پژوهش و ابزار پژوهش

این پژوهش مطالعه ای کیفی و از نوع پدیدارشناسی است؛ هدف این مطالعه، فهم و تفسیر تجربه گروهی زنان از کودک همسری است. به همین دلیل، پارادایم تفسیری برای انجام این پژوهش انتخاب شده و از روش نظریه زمینه ای (گرآندت تئوری) برای تحلیل داده ها استفاده شده است. مشارکت کنندگان در این پژوهش، از میان زنان ساکن شهر شیراز در سال ۱۴۰۱ انتخاب شدند که کودک همسری را تجربه کرده بودند. برای جمع آوری داده ها با ۱۰ نفر، مصاحبه های نیمه ساختاریافته انجام شد و پژوهش از جهت داده به اشباع نظری رسید. برای انتخاب مشارکت کنندگان از روش نمونه گیری نظری استفاده شد. دامنه سنی تعیین شده برای شناسایی دختران دارای تجربه کودک-همسری، کمتر از ۱۸ سال تعیین شد. هر چند افرادی که با آنها مصاحبه شده، اغلب در زمان مصاحبه در سنین بالاتر بین ۱۸ تا ۳۹ سال بودند، ازدواج همه آنها در سن ۱۳ و کمتر از ۱۶ سال بوده است. از این نظر، مصاحبه شوندهگان هنگام مصاحبه در سال های جوانی خود بوده اند و پدیده کودک همسری را در گذشته ای کمتر یا حدود دو دهه، به طور کامل تجربه و درک کرده اند؛ بنابراین توان توضیح و بیان درک تجربه شان را از مسئله داشتند.

یافته ها

ردیف	نام	سن ازدواج	وضعیت تأهل	تعداد فرزندان	سن همسر در زمان ازدواج
۱	مرجان ۳۶ ساله	۱۳	متاهل	۱	۲۲
۲	فاطمه ۳۴ ساله	۱۳	متاهل	۲	۲۰
۳	سارا ۲۹ ساله	۱۵	مطلقه	۱	۲۲
۴	سارا ۲۷ ساله	۱۵	متاهل	۲	۱۸
۵	مریم ۳۹ ساله	۱۳	متاهل	۲	۳۳
۶	مونا ۱۸ ساله	۱۴	مطلقه	۰	۲۲
۷	نرگس ۳۵ ساله	۱۴	مطلقه	۲	۲۸
۸	ندا ۲۳ ساله	۱۳	متاهل	۰	۱۵
۹	فاطمه ۲۳ ساله	۱۵	مطلقه	۱	۱۸
۱۰	مریم ۲۱ ساله	۱۵	متاهل	۰	۲۰

از بررسی‌ها، «کودک همسری با رویکرد کودک آزاری» است. این مقوله روایتگر ابعاد مختلف کودک همسری با رویکرد کودک آزاری در تجربه زیسته زنان شهر شیراز با ارزیابی آن بر سطح کیفیت زندگی زناشویی این زنان است. در ادامه داده‌ها بر مبنای اظهارات مشارکت کنندگان و دریافت و تحلیل پژوهشگران به صورت شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، استراتژی‌ها و پیامدها صورت بندی شده است.

داده‌ها با استفاده از روش کدگذاری نظری تحلیل شد. در مرحله کدگذاری باز، ۶۸ مفهوم اولیه، ۶ مقوله اصلی و ۱ مقوله محوری و ۲ بعد اصلی استخراج شد. در مرحله کدگذاری محوری، روابط بین این مفاهیم و مقوله‌ها بررسی شد و مقوله‌ها و مفاهیم تلفیق پذیر در یکدیگر ادغام شد، در نهایت در مرحله کدگذاری گزینشی، مقوله نهایی و هسته شکل گرفت. مفاهیم و مقوله‌های جدول شماره (۱)، نمایی از شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، پدیده، استراتژی‌ها و پیامدهای کودک همسری را نشان می‌دهد. مقوله نهایی حاصل

مقوله محوری	ابعاد	مقوله‌های اصلی	مفاهیم اولیه
کیفیت زندگی زناشویی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری و راه‌های مقابله با آن	شرایط علی	ساختارهای اقتصادی	درآمد پایین، تنگناهای مالی، ناامنی شغلی، مشاغل کاذب، مشاغل کم درآمد فصلی، از کار افتادگی پدر، درماندگی در تأمین نیازهای اولیه، وضعیت اقتصادی نامناسب، احساس محرومیت مفرط، عدم حمایت مالی، فقر معیشتی، کودک همسری به امید بهبود زندگی.
		تحریم‌های اجتماعی	بی سوادی والدین، ناآگاهی از اهمیت تحصیلات، جلوگیری از تحصیل دختران، دانش ناکافی درباره بهداشت باروری و روابط جنسی، خرده فرهنگ فقر، فقر آموزشی، هنجار کم سوادی دختران، هنجار ازدواج در سنین پایین، نگاه دست دومی به زن، نگاه کالایی به زن، هنجار ضعیف بودن زنان، ثبت نکردن قانونی ازدواج.
		گسستگی خانواده	نظارت توأم با خشونت توسط خانواده، اعتیاد اعضای خانواده، اعتیاد والدین، اختلافات خانوادگی، تنش‌های مستمر در محیط‌های خانواده، خشونت پدر و مردان خانواده، بدسرپرستی، بی‌سرپرستی، طلاق والدین، خانواده از هم گسیخته.
		محدودیت فیزیولوژیکی	رعایت نشدن حقوق زنانه، فرودستی زنانگی، مردسالاری، فرهنگ مردمحور، ارزشمند بودن مرد انگی، پایین دست بودن زنانگی، جنسیتی، پدرسالاری، قربانی شدن زنان برای حل اختلافات خانوادگی، ازدواج برای صلح طایفه‌ای.
	استراتژی‌ها	پذیرش وضعیت موجود	پذیرفتن شرایط، پذیرش و انفعال فراگیر، پذیرش خشونت، سازگاری با خشونت‌های مختلف، نادیده گرفتن حقوق خود، نهادینه شدن انفعال، سلطه پذیر شدن، تقدیرباوری، کنار آمدن با وضعیت.
		عدم پذیرش وضعیت موجود	فرار از منزل، پناه بردن به خانه پدری، اقدام به طلاق، تهدید به اقدام طلاق، اقدام به خودکشی، تهدید به اقدام به خودکشی.
	پیامدها		کودک‌مادری، کودک‌بیوه‌گی، خشونت خانگی، بازماندگی تحصیلی، بارداری زودهنگام، بازتولید چرخه فقر، انزوای اجتماعی.

شرایط علی

مقوله هایی (شرایطی) هستند که مقوله اصلی را تحت تأثیر قرار داده، به وقوع یا گسترش پدیده مورد نظر می انجامند. (۶).

ساختارهای اقتصادی

یکی از مهم ترین دلیل هایی که به شکلی مؤثر دختران را به سمت ازدواج در کودکی سوق داده، نیازهای اقتصادی خانوارهایی بوده که به امید بهبود آن، زندگی و کودکی دخترشان را قربانی کرده اند. چشم دوختن به کمک های مالی خواستگار پول دار و شاغل، یکی از اساسی ترین عواملی بوده که در مصاحبه ها به عنوان دلیلی برای اصرار بر ازدواج زودهنگام ذکر شده است. در چنین مدل هایی از کودک- همسری، دختران نوجوان و کودک، در حکم قربانی هایی هستند که قرار است با تباهی زندگی خودشان، به سر پا نگه داشتن خانواده کمک کنند. شرایط اقتصادی نیز ریشه در نابرابری و تبعیض جنسیتی درون خانواده، ساختارهای فرهنگی و اجتماعی دارد. در خانواده هایی که بیشتر از لایه های فرودست اجتماعی و اقتصادی هستند، ازدواج کودکان به نوعی مکانیسمی در جهت مقابله با فقر و کاهش فشارهای اقتصادی معیشتی است. در مصاحبه های انجام شده، مشارکت کنندگان بارها به استیصال و درماندگی خانواده در تأمین نیازهای اولیه اقتصادی و معیشتی و ناامنی شغلی، پیش از ازدواج اشاره می کردند.

سارا ۲۹ ساله می گوید: «شرایط مالی خانوادگی ما سخت بود و عملاً ما فقیر بودیم، مادرم مجبور بود سخت کارکنه و عملاً وقتی برای من نداشت ضمن اینکه خواسته های یه دختر نوجوان رو نمیتونست برآورده کنه».

فاطمه ۲۳ ساله می گوید: «مشکلات اقتصادی و طلاق والدینم باعث شده بود که مجبور به ازدواج با پسر داییم که ۱۸ ساله بود و وضع مالی نسبتاً بهتری داشت بشوم».

از جمله مریم ۲۱ ساله که بر خلاف فقر شدید به دلیل شرایط فرهنگی جامعه عملاً امکان کارکردن و داشتن شغل را نداشت و مجبور به ازدواج گردید.

تحریم های اجتماعی

تحریم های اجتماعی زاینده منزلت اجتماعی پایین، نوع روابط اجتماعی و تبعیض اجتماعی است. تحریم های اجتماعی، مفهومی فراتر از فقر اقتصادی دارد. تحریم های فرهنگی، گرسنگی، سوء تغذیه و محدودیت دسترسی به تحصیلات و نیازهای اساسی است. تحصیلات و آموزش، رابطه ویژه ای با ازدواج زودهنگام دارند. در حالی که ازدواج کودکان موجب ترک تحصیل به ویژه برای دختران می شود، فقدان یا کمبود تحصیلات نیز می تواند منجر به ازدواج کودکان شود؛ همچنین نگرش نامناسب نسبت به تحصیل دختران که ناشی از هنجارهای اجتماعی جنسیتی است نیز در این مسئله تأثیرگذار است. هنجارهای اجتماعی و ارزش های فرهنگی که نقش دختر را همسری و مادری می داند، برای ایفای این نقش، احتیاج چندانی به آموزش و تحصیلات دختر احساس نمی کند. ازدواج هایی که در کودکی رخ می دهند، تنها ناشی از فقر

اقتصادی نیستند. فقر فرهنگی و آموزشی خانواده ها و خود دختران در میدان تحقیق، یکی از عوامل عمده این ازدواج هاست.

فاطمه ۳۴ ساله از دیگر مشارکت کنندگانی بود که در جریان ازدواج، از تحصیلات خود بازمانده بود. صحبت های او گویای اهمیت نداشتن تحصیلات دختران و برتری ازدواج بر تحصیلات در میدان مطالعه بود. او که در یازده سالگی ازدواج کرده بود، تجربه خود را اینگونه بیان می کند: «از مدرسه بخاطر تاهل اخراج شدم و امکان ادامه تحصیل را از دست دادم با وجودی که به تحصیل خیلی علاقه داشتم و هنوز حسرت آن را دارم و تلاش میکنم برای دو دخترم اینگونه اتفاق نیفتد».

مرجان ۳۶ ساله می گوید: «دیگه نتونستم درس بخونم نه شرایط اجازه می داد نه مدرسه اجازه می داد که دختر متاهل توی کلاس باشه، پسرم نمیدونه که من دیپلم هم ندارم و واقعا خجالت می کشم».

سارا ۲۹ ساله می گوید: «وضعیت مالی همسر هم خوب نبود و نتونستم ادامه تحصیل بدم، چه تصوراتی که از آینده تحصیلی خودم داشتم. الان خندم میگیره که چی فکر می کردم و چی شد».

نرگس ۳۵ ساله می گوید: «من همیشه خیلی آرزو ها داشتم همیشه دوست داشتم که توی رشته روانشناسی درس بخونم و یک روان شناس بشم ولی متأسفانه من حتی دیپلم هم نتونستم بگیرم تا اینکه همسر به شدت مخالف بود و کاملاً به این آرزوی که همیشه خیلی دوست داشتم برسیم از من محروم شدم».

مریم ۳۹ ساله می گوید: «شرایط زندگی هیچ وقت به من فرصت فکر کردن به ادامه تحصیل را هم نداد هر چند خودم همیشه مشتاق به تحصیل بودم، میزان تحصیلات من در سطح دیپلم باقی ماند و فراتر از آن نرفت».

سارا ۲۷ ساله می گوید: «داشتن دو فرزند خردسال و وظایف خانه داری به من عملاً امکان ادامه تحصیل را نمی داد که بابت آن خیلی سرشکسته و ناامید بودم، حالا که با بزرگ تر شدن بچه ها موفق به شروع مجدد تحصیل شدم احساس میکنم باز هم نخواهم توانست هدف هایم را دنبال کنم و به آرزو هایم برسیم چون فرصت ها را از دست رفته میبینم».

سارا ۲۹ ساله می گوید: «به دلیل عدم آشنایی با نقش همسری و روابط زناشویی آسیب های روحی زیادی به من وارد شد به گونه ای که با دانستن این مسایل حس تنفر زیادی حتی نسبت به پدر و مادر خودم پیدا کرده بودم».

فاطمه ۳۴ ساله که می گوید: «اصلاً هیچ اطلاعی از مسائل زناشویی نداشتیم و کسی با من حرفی نزده بود. خجالت می کشیدم و گریه می کردم».

نرگس ۳۵ ساله که می گوید: «من که اطلاعی از رعایت بهداشت و جلوگیری از بارداری نداشتیم بخاطر همین چندبار ناخواسته باردار شدم و به سختی تونستم بچم رو سقط کنم، چند بار هم رحم من عفونت کرد و مجبور شدم بیمارستان بستری شم و خیلی سختی کشیدم».

گسستگی خانواده

گسستگی خانواده، اعتیاد و درگیری ها و آسیب های ناشی از آن نیز از جمله مهم ترین زمینه هایی بوده که انگیزه ای برای تمایل دختران به

ساختار قدرت در زندگی زناشویی، برخی از مشارکت کنندگان را در شرایطی قرار داده است که قدرت مقاومت نداشته، مجبور به پذیرش وضعیت موجود شده اند. در پژوهش حاضر، استراتژی های سازش گرایانه در قالب پذیرش و انفعال فراگیر، سازگاری با خشونت های مختلف، نادیده گرفتن حقوق خود، نهادینه شدن انفعال، سلطه پذیر شدن، تقدیرباوری و کنار آمدن با وضعیت، صورت بندی شده است. برخی از مشارکت کنندگان پس از آنکه راه چاره ای پیش روی خود نمی یابند، در برابر مشکلات سکوت می کنند و با شرایط سازگار می شوند. این وضعیت در شرایطی تشدید می شود که این زنان اغلب راهی برای خروج از زندگی زناشویی ندارند به این دلیل که طلاق یک تابوی بزرگ محسوب می شود و حفظ و تداوم خانواده بر مبنای ساختار نابرابر، یک اولویت است.

مرجان ۳۶ ساله یکی دیگر از مشارکت کنندگان پژوهش درباره تابوهای درون گروهی که طلاق را در خانواده آنها به یک تابوی اجتماعی تبدیل کرده بود، می گوید: «از هر کی این سالها خواستم کمک کنه که مشکل شوهرم حل شه بهم انگ زده که خجالت بکش مشکل تخت خوابت رو خودت حل کن، وقتی میگم میخام ازش جدا شم بهم میگن تو فاسدی کی واسه این مشکل زندگیش رو به هم میزنه آخه». فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «همسر دست بزنی داره. از شب عروسی کتک خوردم تا حالا، حتی دخترانم را به هر دلیلی کتک میزنه. این مرد قلب نداره، ازش میترسم و جرات مخالفت باهاش رو ندارم. حتی جرات نمی کنم از کسی کمک بخوام».

در این باره، فاطمه ۲۳ ساله که در ۱۵ سالگی ازدواج کرده بود، می گفت: «مشکلات اقتصادی و طلاق والدینم باعث شده بود که مجبور به ازدواج با پسر داییم که ۱۸ ساله بود و وضع مالی نسبتاً بهتری داشت بشوم».

استراتژی های عدم پذیرش وضعیت موجود

استراتژی های غیر سازش گرایانه در پژوهش حاضر به صورت فرار از منزل، پناه بردن به خانه پدری، اقدام به طلاق، تهدید به اقدام طلاق و اقدام به خودکشی صورت بندی شده است. استراتژی فرار از منزل مربوط به دختری بود که پس از مرگ مشکوک خواهر ازدواج کرده اش، مجبور شده بود با همسر سابق خواهرش ازدواج کند. زمانی که خشونت همسرش به حدی رسیده بود که جان او را تهدید می کرد، تصمیم به فرار می گیرد.

مریم ۲۱ ساله در این باره می گوید: «بخاطر شرایط خیلی بد خانه دو بار بعد از ازدواج از خانه فرار کردم، یکبار مورد تجاوز قرار گرفتم که دوست ندارم در موردش حرف بزنم».

فاطمه ۲۳ ساله می گوید: «این مشکلات باعث شده بود مدتی به خوردن قرص های آرامش بخش روی آورم. اما عملاً تاثیر زیادی در شرایط روانی من نداشت و حتی چند بار تا مرز خودکشی با قرص پیش رفتم»

مونا ۱۸ ساله می گوید: «دست کجی و انحراف جنسی و خیانت های مکرر من رو بالاخره به این نتیجه رسوند که باید جدا شم و این کار رو هم کردم»

ترک کردن خانه پدری به وجود آورده است؛ زیرا معمولاً خود اعتیاد یک فرد، تنها یکی از صدها آسیب و مشکلی است که برای خانواده او به وجود می آورد به ویژه اگر آن فرد، سرپرست خانواده باشد. معمولاً آسیب های اجتماعی همچون فقر و تهیدستی، تنش، خشونت خانگی و امثال آن، همراه اعتیاد وجود دارد و تمام اعضای یک خانواده را درگیر می کند. در این میان کودکان به ویژه کودکان دختر، اولین کسانی هستند که در معرض آسیب قرار می گیرند بنابراین طبیعی است که بخواهند به هر ترتیب خانه را ترک کنند؛ در واقع ازدواج، گزینه مشروع و مقبول آنها برای ترک خانه در چنین شرایطی است.

مریم ۲۱ ساله می گوید: «من هیچ آشنایی قبلی با همسرم نداشتم و فقط برای فرار از محیط و شرایط خانه تن به این ازدواج دادم، اعتیاد پدرم از هر نظر به ما خیلی آسیب زده بود چه روحی چه مالی و چه اقتصادی، اعتیاد فضای خانه ما را ناامن و عصبی کرده بود و گاه و بی گاه از پدرم کتک می خوردیم».

فاطمه ۲۳ ساله می گوید: «مشکلات اقتصادی و طلاق والدینم باعث شده بود که مجبور به ازدواج با پسر داییم که ۱۸ ساله بود و وضع مالی نسبتاً بهتری داشت بشم».

ندا ۲۳ ساله می گوید: «ما تو روستای کوچیکی به اسم خرامه زندگی می کردیم و به علت اعتیاد شدید پدرم شرایط مالی بسیار بدی داشتیم؛ همین شرایط سخت مالی بود که باعث شد پدرم من رو مجبور به ازدواج با دوستش کنه».

محدودیت فیزیولوژیکی

در ساختار خانواده های سنتی پدرسالار به دلیل موقعیت فرادست مردان، کنترل منابع مالی و قدرت تصمیم گیری آنها بیشتر است. انفعال و تابعیت زنان در چنین ساختار نابرابری پذیرفته شده و باعث می شود که زنان خواست و منافع خانواده خویش را بر خواسته های خود ترجیح بدهند؛ زیرا زنان درون خانواده و در عرصه اجتماعی در موقعیت های نابرابری قرار دارند. نهاد خانواده نیز الگوهای مشروع و ساخت یافته اجتماعی را بازتولید می کند تا از این طریق مشروعیت اجتماعی بیابد. سارا ۲۹ ساله که در پانزده سالگی ازدواج کرده بود نیز در فرآیند مصاحبه و در توضیح شرایط خانوادگی پیش از ازدواج به موقعیت فرادست پدر و دایمی خود در خانواده و تصمیم ازدواج خود اشاره می کند. او می گوید: «داییم می گفت پسر خوبیه من میشناسمش اما من ایده آل هام چیز دیگه ای بود ولی خب خواستگار بهتری نداشتم و از طرفی میخواستم فشار مالی رو از روی مادرم بردارم».

فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «برای ازدواجم تصمیم گیرنده پدرم بود و ما یاد گرفته بودیم تابع پدر باشیم حالا هم بخاطر آبروی پدرم و بدون اجازه او نمیتونم جدا بشم».

مرجان ۳۶ ساله می گوید: «مگر ممکن بود در یک جامعه پدر سالار به دختر ۱۳ ساله بتونه روی حرف پدر حرف بزنه؟ تصمیم گیرنده اول و آخر پدرم بود و من حتی فکر نمی کردم که دارن بساط عروسی رو فراهم میکنن».

استراتژی های پذیرش وضعیت موجود

پیامدها

کودک مادری و بارداری زود هنگام

نتایج مصاحبه با مشارکت کنندگان گویای این است که آنها حداقل در سال های اولیه ازدواج، قادر به مذاکره درباره امور جنسی و استفاده از وسایل پیشگیری از بارداری با همسر خود نبوده اند؛ بنابراین علاوه بر آسیب های جسمی در جریان رابطه جنسی که شامل عفونت، خون ریزی و بیماری های مقاربتی است، با بارداری زود هنگام و سقط جنین روبه رو شده اند.

نرگس ۳۵ ساله که در ۱۴ سالگی ازدواج کرده بود، درباره این مسئله می گوید: «هیچ اطلاعاتی از روابط جنسی و پیشگیری نداشتیم بخاطر همین چندبار ناخواسته باردار شدم و شوهرم مجبورم می کرد بچه رو سقط کنم.»

سارا ۲۷ ساله می گوید: «زایمان در سن پایین مشکلات فراوانی به لحاظ جسمی و روانی به من وارد کرد، از پس نقش و وظایف مادری برنمی آمدم و به همین خاطر مورد آزار کلامی خانواده همسرم قرار می گرفتم، هر مشکلی که برای بچه هایم پیش می آمد حتی اگر تقصیر نداشتیم من متهم اصلی بودم و بابت آن محاکمه و بازخواست می شدم.» فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «زایمان در ۱۴ سالگی باعث شده مشکلات زنانگی و جسمی زیادی داشته باشم.»

سارا ۲۹ ساله می گوید: «شرایط جسمی ضعیف و جثه کوچک باعث شد زایمان بسیار سختی داشته باشم، بعد از زایمان افتادگی رحم پیدا کردم و دچار کمردردهای شدیدی می شوم.»

مریم ۳۹ ساله می گوید: «زایمان در سن پایین، تغذیه نامناسب و کار سنگین در خانه های مردم باعث آسیب های جسمی زیادی از جمله دیسک کمر و گردن و آرتروز شد، من دو بار تجربه بارداری و زایمان را دارم، یکی در ۱۴ سالگی و دیگری در ۱۶ سالگی؛ به علت سن کم و شرایط فیزیکی و جثه کوچک بارداری و زایمان سختی را تجربه کردم. ضمن آن که تغذیه مناسبی هم نداشتیم.»

ندا ۲۳ ساله بیان می کند: «در ازدواج اولم به علت سن کم عدم تمکین داشتیم و در کنار مادر همسرم می خوابیدم، به مدت یک سال، به همین علت از جانب همسرم مدام تهدید می شدم و کتک می خوردم اما با وساطت های پدرم دوباره به زندگی برمی گشتم.»

خشونت خانگی

بعد دیگری از مسئله ازدواج کودکان، خشونت خانگی و رفتار خشونت آمیز و سلطه گرایانه یک عضو یا اعضای دیگر همان خانواده است. قربانی اصلی خشونت خانگی اغلب زنان و کودکان هستند. روند خشونت تنها محدود به ابتدای زندگی مشترک نیست، بلکه زندگی آنها را در بزرگ سالی تحت الشعاع قرار می دهد؛ بنابراین بین ازدواج کودکان و انواع خشونت های جسمی، جنسی و عاطفی، ارتباط قوی وجود دارد مشارکت کنندگان پژوهش حاضر، ابعاد مختلف خشونت را تجربه کرده بودند.

ندا ۲۳ ساله می گوید: «در ازدواج اولم به علت سن کم، توان اداره زندگی و انجام امور منزل را نداشتیم و مرتب از همسرم یا مادرش بخاطر غذا و نظافت منزل کتک خورده یا تحقیر می شدم.»

فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «همسرم دست بزن داره. از شب عروسی کتک خوردم تا حالا. حتی دخترانم را به هر دلیلی کتک میزنه. این مرد قلب نداره.»

نرگس ۳۵ ساله می گوید: «توی همون حین که باردار بودم بارها منو کتک میزد، وقتی مادرم متوجه می شد که جاهایی از بدنم کبود هستش و سیاه شده ولی خب من مقاومت می کردم به روی خودم نمیاوردم. اما خانواده ام متوجه می شدند.»

بازماندگی تحصیلی

بازماندگی تحصیلی، یکی از پیامدهای مهم ازدواج کودکان است. ازدواج در کودکی، فرصت حضور در مدرسه، کسب مهارت های زندگی، پیشرفت اجتماعی و اقتصادی را از آنها می گیرد. مشارکت کنندگان اغلب با افسوس و ناراحتی، تجربه از دست دادن فرصت تحصیلی خود را بیان می کردند.

در این بین، اشاره به صحبت های سارا ۲۷ ساله که در ۱۵ سالگی ازدواج کرده بود، گویای این مطلب است:

«داشتن دو فرزند خردسال و وظایف خانه داری به من عملاً امکان ادامه تحصیل را نمی داد که بابت آن خیلی سرشکسته و ناامید بودم.» مرجان ۳۶ ساله نیز از دیگر افرادی بود که بعد از ازدواج، فرصت تحصیلی خود را از دست داده بود. او در این باره می گوید: «دیگه نتونستم درس بخونم، نه شرایط اجازه می داد نه مدرسه اجازه می داده دختر متاهل توی کلاس باشه، پسرم نمیدونه که من دیپلم هم ندارم و واقعا خجالت می کشم.»

فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «از مدرسه به خاطر تاهل اخراج شدم و امکان ادامه تحصیل را از دست دادم با وجودی که به تحصیل خیلی علاقه داشتم و هنوز حسرت آن را دارم و تلاش می کنم برای دو دخترم اینگونه اتفاق نیفتد.»

انزوای اجتماعی و افسردگی مفرط

انزوای اجتماعی به معنای فقدان رابطه با خانواده و دوستان (در سطح خرد) و جامعه (در سطح کلان) است. انزوای اجتماعی، افراد را از مشارکت غیر رسمی در جامعه محروم می سازد و مبادله اجتماعی و وابستگی اجتماعی را کاهش می دهد. انزوای اجتماعی موجب تضعیف روابط اجتماعی و مشارکت در زندگی اجتماعی می شود. این محدودیت احساس انزوا، عجز و یأس اجتماعی را تقویت می کند. فقدان تعاملات و ضعف شبکه اجتماعی بر عملکرد و بهزیستی افراد و پیوستگی اجتماعی درون جامعه تأثیر منفی می گذارد. نبود روابط مؤثر، تهدیدی جدی برای رفاه و سلامت افراد است. افرادی که شبکه اجتماعی و روابط معنادار با سایرین ندارند، اغلب به مشکلات خطرناکی از قبیل اختلالات روانی، افسردگی و عزت نفس پایین دچار می شوند. (۷)

ندا ۲۳ ساله که در ۱۳ سالگی ازدواج کرده بود، می گفت: «سال ها از ترس قضاوت شدن از ارتباط با دوستان و آشنایان محروم بودم و حتی

اجازه ی کار کردن هم نداشتیم. من همیشه عاشق ارتباط و هم صحبتی با دیگران بودم». فاطمه ۳۴ ساله می گوید: «خیلی روی روابط با دوستانم حساسه. یادمه شب عروسیمون بخاطر تماس تلفنی دوستم سیلی خوردم و هنوز هم نمیزاره با هیچ کس ارتباط داشته باشم. میگه دوستات از راه به درت میکنن».

نرگس ۳۵ ساله می گوید: «دوست آنچنانی ندارم و بزرگترین مشکلم همین افسردگی ام هست که برای من پیش اومد و همچنان تبعاتش هم با من هستش، اون موقعه ها چندتا دوست داشتم توی مدرسه، مدرسه هم که نذاشت برم و ارتباطم با دوستانم هم خیلی کم شد دیگه اونا رو ندیدم؛ ما توی شیراز زندگی می کردیم گفتم که هم محلی ما بودند بعد از ازدواج منو برد مشهد یعنی رفتیم مشهد زندگی کردیم به خاطر شرایط کاریش و دخترمم توی همون مشهد به دنیا اومد و اونجا متولد شد و من واقعا تنها بودم چون خانواده ام شیراز بودند و خب نه تنها حالم بهتر نشد با به دنیا اومدن دخترم بلکه بدتر هم شد».

مریم ۲۱ ساله می گوید: «وسواس فکری و ناامیدی و بی انگیزگی باعث شده ارتباطم رو با همه قطع کنم و عملا تبدیل به یه آدم تنها بشم، حس می کنم هیچ کسی رو توی این دنیا ندارم و هیچ کسی نمیتونه به من کمک کنه. من محکومم که تا آخر عمر زجر بکشم».

سارا ۲۹ ساله می گوید: «نه میتونستم برگردم فیروزآباد پیش مادرم و نه کوار پیش دخترم بمونم. مجبور شدم برای کار پیام شیراز».

نرگس ۳۵ ساله می گوید: «یکی از آسیب هایی که بعد از طلاق به من رسید این بود که خیلی از لحاظ مالی پس رفت کردم».

چرخه فقر اغلب به دام و تله توسعه معروف است. در این حالت، چرخه فقر به مجموعه ای از وقایع اطلاق می شود که به واسطه فقر، از نقطه ای شروع می شود و به صورت بین نسلی در میان افراد ادامه می یابد. دخترانی که در مناطق حاشیه ای و فضای زیستی فقر زده زندگی می کنند، به صورت متمادی گرفتار مصائب فقر هستند. (۸) فقدان سرمایه اجتماعی و فرهنگی لازم، برون رفت از این چرخه را غیر ممکن می سازد. این وضعیت وقتی تشدید می شود که اغلب این دختران درگیر با فقر، منابع لازم از جمله سرمایه مالی، تحصیلی یا ارتباطات اجتماعی لازم را برای خروج از چرخه فقر ندارند.

سارا ۲۹ ساله که در ۱۵ سالگی ازدواج کرده، وضعیت خود را اینگونه شرح می دهد: «حالا بعد از ۹ سال از طلاقم پرستار یک پیرزن ۹۴ ساله شدم اما هنوز هم نمیتونم دخترم رو که حالا ۱۲ سالشه و توی سن بلوغه بیارم پیش خودم».

مریم ۲۱ ساله می گوید: «شرایط مالی ما از روز اول بد بود و خیلی تحت فشار بودیم، گاهی تا مدتها طعم گوشت و مرغ و میوه را نمی چشیدیم و حتی بعضی روزها گرسنه می ماندیم».

مریم ۳۹ ساله می گوید: «اکثر درآمد او صرف خرید مواد و اعتیادش می شد، به همین خاطر روز به روز شرایط مالی سخت تری پیدا می کردیم تا جایی که گاهی برای تامین هزینه ها مجبور میشدم بدون اطلاع همسرم حتی در خانه دیگران کار کنم».

نرگس ۳۵ ساله می گوید: «یکی از آسیب هایی که بعد از طلاق به من رسید این بود که خیلی از لحاظ مالی پس رفت کردم».

باز تولید چرخه فقر

جدول شماره (۳) مدل به دست آمده از مفاهیم	
کیفیت زندگی زنانوبی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری	
شرایط علی	
<p>ساختارهای اقتصادی</p> <p>درآمد پایین، تنگناهای مالی، ناامنی شغلی، مشاغل کاذب، مشاغل کم درآمد فصلی، از کار افتادگی پدر، درماندگی در تأمین نیازهای اولیه، وضعیت اقتصادی نامناسب، احساس محرومیت مفرط، عدم حمایت مالی، فقر معیشتی، کودک همسری به امید بهبود زندگی</p>	<p>گسستگی خانواده</p> <p>نظارت توأم با خشونت توسط خانواده، اعتیاد اعضای خانواده، اعتیاد والدین، اختلافات خانوادگی، تنش های مستمر در محیط های خانواده، خشونت پدر و مردان خانواده، بدسرپرستی، بی سرپرستی، طلاق والدین</p>
<p>تحریم های اجتماعی</p> <p>بی سوادی والدین، ناآگاهی از اهمیت تحصیلات، جلوگیری از تحصیل دختران، دانش ناکافی درباره بهداشت باروری و روابط جنسی، خرده فرهنگ فقر، فقر آموزشی، هنجار کم سوادی دختران، هنجار ازدواج در سنین پایین، نگاه دست دومی به زن، نگاه کالایی به زن، هنجار ضعیف بودن زنان، ثبت نکردن قانونی ازدواج</p>	<p>محدودیت فیزیولوژیکی</p> <p>رعایت نشدن حقوق زنانه، فرودستی زنانگی، مردسالاری، فرهنگ مردمحور، ارزشمند بودن مردانگی، پایین دست بودن زنانگی، جنسیتی، پدرسالاری، قربانی شدن زنان برای حل اختلافات خانوادگی، ازدواج برای صلح طایفه ای</p>

پیامدها	استراتژی ها
<p>کودک مادری، کودک بیوه گی، خشونت خانگی، بازماندگی تحصیلی، بارداری زودهنگام، بازتولید چرخه فقر، انزوای اجتماعی</p>	<p>استراتژی پذیرش وضعیت موجود</p> <p>پذیرفتن شرایط، پذیرش و انفعال فراگیر، پذیرش خشونت، سازگاری با خشونت های مختلف، نادیده گرفتن حقوق خود، نهادینه شدن انفعال، سلطه پذیر شدن، تقدیرباوری، کنار آمدن با وضعیت</p>
	<p>استراتژی عدم پذیرش وضعیت موجود</p> <p>فرار از منزل، پناه بردن به خانه پدری، اقدام به طلاق، تهدید به اقدام طلاق، اقدام به خودکشی، تهدید به اقدام به خودکشی</p>

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با اتکا بر تجزیه و تحلیل معانی متفاوتی است که از تحلیل مصاحبه‌های مشارکت‌کنندگان پژوهش به عنوان یک مسئله اجتماعی مطرح می‌شود. برای پی بردن به دلایل و زمینه‌های ازدواج زود هنگام دختران در شهر شیراز، به عوامل علی و معانی که مصاحبه‌شوندگان برای کنش‌های خود قائل هستند، پرداخته می‌شود. این پژوهش با رویکرد کیفی، گروهی از دختران جوان در شهر شیراز را انتخاب کرده که در کودکی ازدواج کرده‌اند.

این مطالعه نشان داد که دختران جوان شیرازی از ازدواج زود هنگام و همسر و مادر بودن در اواخر نوجوانی و اوایل دهه بیست احساس پشیمانی می‌کنند. متأسفانه، برای اکثر آنها، انتخاب خود آنها برای ازدواج زود هنگام نبود. برخلاف این واقعیت که اغلب شرکت‌کنندگان ما از حمایت اجتماعی برخوردار بودند، تقریباً همه شرکت‌کنندگان این احساس را داشتند که کاملاً سردرگم بودند و از اظهارات و اظهار نظرهایی که در مصاحبه‌ها کردند مشخص می‌شود که نه از لحاظ جسمی و نه روحی برای ازدواج آماده نبودند بلکه آنها به ویژه برای بچه دار شدن در سنین پایین آمادگی نداشتند. احساس عدم آمادگی، دلیل اصلی احساس از دست دادن کنترل انزوای اجتماعی آنها بود.

این مطالعه همچنین نشان داد که دلایل مختلفی پشت ازدواج زود هنگام وجود دارد که با آداب و رسوم فرهنگی یا هنجارها و باورهای اجتماعی مرتبط است. مطالعات قبلی در زمینه‌های مختلف در سراسر ایران و جهان استدلال می‌کنند که ترکیبی از عوامل اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و اقتصادی در پس ازدواج کودکان نهفته است، از جمله ساختارهای اقتصادی، تحریم‌های اجتماعی، گسستگی خانواده، محدودیت فیزیولوژیکی این مطالعات بر دلایل تداوم آن و پیامدهای زیانباری که شامل موانع جنسیتی برای تحصیل و اشتغال، موانع مشارکت زنان در رشد اقتصادی، محرومیت دختران و زنان از حقوق بشر و به ویژه محرومیت اقتصادهای در حال توسعه از حقوق بشر است، تمرکز دارد. تحقق پتانسیل کامل اجتماعی-اقتصادی خود نه تنها عوامل اقتصادی یا مالی، معمولاً فرار از فقر، این عمل را بازتولید می‌کنند، بلکه ازدواج زود هنگام نیز یک تعهد خانوادگی، وسیله‌ای برای محافظت به ویژه در دوره‌های دگرگونی‌های احتمالی و همچنین راهی برای رهگیری یا جلوگیری از رفتارهای جنسی تلقی می‌شود. با توجه به انحراف از ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی و مذهبی در شیراز، فقر دلیل اصلی اکثر ازدواج‌های زود هنگام است و یکی از دلایل اصلی ازدواج شرکت‌کنندگان ما بود. فقر یکی از دلایل ازدواج زود هنگام و همچنین سنت‌های فرهنگی است که شامل داشتن خانواده‌های پرجمعیت، علاوه بر دیدگاه‌های جنسیتی، تعصبات و نگرش‌های اجتماعی-فرهنگی است. حتی بیشتر مذهب، فرهنگ و نهادهای بخش‌های دولتی و خصوصی فرصت‌های مشارکت اقتصادی زنان ایرانی را محدود کرده است. شرکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها اظهار داشتند که هیچ فرصتی در زمینه انتخاب همسر به آنها داده نشده است و در واقع مجبور شدند ترتیبات ازدواج را که برای آنها در نظر گرفته شده بود بپذیرند.

این مطالعه همچنین نشان داد که شرکت‌کنندگان بدون اطلاعات یا مهارت‌های مورد نیاز وارد زندگی زناشویی شده‌اند تا به آنها کمک کند تا این مرحله زندگی رشدی را به آرامی طی کنند. همانطور که از مصاحبه‌ها به وفور مشخص شد، همه شرکت‌کنندگان یک یا چند اثر منفی ازدواج و بارداری را بر سلامت جسمی و روانی خود تجربه کرده بودند. با توجه به تأثیر بارداری به طور خاص، از شش شرکت‌کننده که در زمان مطالعه دارای فرزند بودند، اکثر آنها دچار کم‌خونی و یا عفونت ادراری شدند، یکی زایمان زودرس داشت، دو نفر پارگی زودرس پرده آمنیوتیک داشتند و هر شش نفر اپیزیوتومی داشتند. این یافته‌ها از نتایج مطالعه قبلی انجام شده در شهر شیراز حمایت می‌کند، که نشان می‌دهد دخترانی که قبل از سن ۱۸ سالگی ازدواج کرده و باردار شده‌اند، مشکلات سلامتی منفی مختلفی را تجربه کرده‌اند؛ علاوه بر این، تحقیقات پزشکی جدید نشان داد که ازدواج نوجوانان عامل اصلی بارداری ناخواسته، سقط جنین نایمن و آسیب‌پذیری در برابر عفونت‌های مقاربتی است.

علاوه بر این، در این مطالعه، تقریباً همه شرکت‌کنندگان گفتند که در زندگی زناشویی خود احساس پشیمانی، استرس و احساس از دست دادن داشتند. همسر شدن و مادر شدن برای اولین بار دو تغییر عمده در هر سنی هستند. لحظه‌ای که یک زن جوان برای اولین بار مادر می‌شود، نقش و مسئولیت اصلی را در شکل دادن به سلامت و رفاه نسل آینده بر عهده می‌گیرد. طبق تحقیقات کنونی، بچه دار شدن یکی از پر استرس‌ترین، اما رایج‌ترین نمونه‌های تغییراتی است که در یک رابطه زناشویی رخ می‌دهد. بارداری و زایمان رویدادهای مهمی هستند که عمیقاً زندگی مادر و سایر اعضای خانواده را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند و بنابراین می‌توانند بر پویایی کل خانواده تأثیر بگذارند، به ویژه زمانی که زوج جوان با والدین شوهر زندگی می‌کنند؛ به عنوان مثال، همانطور که برخی از مادران نمونه مورد مطالعه اظهار داشتند، آنها احساس آمادگی و ناکافی بودن برای مادر شدن می‌کردند، احساسی که گاهی اوقات توسط مادر شوهر (مادر بزرگ) تشدید می‌شد و نقش مادری را بر عهده می‌گرفت. در واقع، مادر جدید در رابطه با انتظارات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خانواده و همسرش با مسئولیت‌ها و چالش‌های زیادی مواجه است.

ازدواج کودکان پدیده جدیدی در ایران نیست، بلکه یک سنت یا رویه رایج است که به دلیل شرایط خاصی مانند فقر، باورهای اجتماعی-فرهنگی و انگ اجتماعی نداشتن خانواده بزرگ، صورت می‌گیرد. نتایج این مطالعه همراه با بررسی ادبیات به وضوح نشان می‌دهد و تایید می‌کند که ازدواج کودکان اثرات منفی یا مخرب متعددی بر رشد و رفاه جسمی، روانی و اجتماعی دختران و زنان جوان دارد؛ بنابراین، دختران (و مادرانشان) باید برای نه گفتن به ازدواج کودکان توانمند شوند. از آنجایی که دانش، قدرت است، آموزش به دختران مدرسه‌ای، مادران و خانواده‌ها به طور کلی درباره پیامدهای منفی ازدواج زود هنگام می‌تواند به کاهش تعداد ازدواج‌های زود هنگام در ایران کمک کند.

این مطالعه نشان داد که ازدواج کودکان آثار منفی متعددی بر سلامت روانی و جسمی دختران نوجوان و زنان جوان دارد. این یافته‌ها

سنی ۱۸ سالگی، به عنوان تعریفی از کودک، باید توسط قوانین حمایت شود.

- حد بلوغ روانی-اجتماعی نوجوانان بین ۱۰ تا ۲۱ سال در نظر گرفته شده است و برخی پیشنهاد کرده اند که این محدودیت تا ۲۵ سالگی افزایش یابد؛ بنابراین، قوانین جدید و بازدارنده مورد نیاز است.

- کودکانی که به دلیل آموزش ناکافی جنسی، باردار می شوند و به دلیل فشارهای اجتماعی که این امر ایجاد می کند مجبور به ازدواج هستند که باید محافظت شوند. روش های حفاظتی باید به نوجوانان آموزش داده شود. این هدف را می توان با توسعه خدمات سلامت نوجوانان در سراسر کشور محقق کرد. دستیابی به این اهداف مستلزم مشارکت و همکاری همه دست اندرکاران این موضوع در کشور ما و جهان است. دستورالعمل های بومی خاص برای هر کشور باید ایجاد شود.

- مخاطب هدف در آموزش و پرورش باید همه را شامل شود (نوجوانان هر دو جنس، مادر، پدر، پدربزرگ، مادر بزرگ و غیره). باید در این زمینه «اثر پروانه ای» در جامعه ایجاد شود؛ این امر دشوار خواهد بود اما غیرممکن نیست.

- توزیع وظایف سازمان های رسمی و غیردولتی و مراجع محلی و قضایی در این زمینه باید به وضوح مشخص شود. یک مثال از این تعریف قانونی واضح از کودک آزاری زیر ۱۸ سال است که باید دقیقاً مشخص شود. استفاده از محدوده های مبهم در این تعاریف، مانند محدوده سنی ۱۶-۱۸، ممکن است مشکل را تشدید کند.

محدودیت های تحقیق:

این مطالعه دارای محدودیت بالقوه است. از آنجا که ما از روش گلوله برفی برای شناسایی شرکت کنندگان خود استفاده کردیم، روند بسیار کند بود زیرا شرکت کنندگان کسانی بودند که ما را به شرکت کننده احتمالی بعدی معرفی می کردند. چون اکثر شرکت کنندگان ما خانم های جوان بودند، قبل از انجام مصاحبه مجبور شدیم از همسرشان اجازه بگیریم و در نهایت، مکان مصاحبه نیز یک محدودیت بود. برخی از شرکت کنندگان با همسر خانواده خود زندگی می کردند، این امر یافتن زمان و روز مناسب برای انجام مصاحبه بدون وقفه را دشوار می کرد.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه به تایید هیئت بازنگاری نهادی کمیته اخلاق در دانشگاه رسیده است. کلیه شرکت کنندگان در پژوهش پس از دریافت اطلاعات در مورد ماهیت و هدف مطالعه، فرم رضایت نامه مورد نیاز را امضا کردند. به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که مسائل ناشی از مصاحبه های فردی آنها با دیگران به گونه ای مورد بحث قرار نخواهد گرفت که آنها را شناسایی کند. محقق همچنین قول داد که آنچه را که شرکت کننده در طول مصاحبه گفته است را به دیگران فاش نکند. محرمانه بودن داده ها با استفاده از کدها و ذخیره داده ها در فایل های الکترونیکی محافظت شده با رمز عبور حفظ شد.

پیامدهایی برای تحقیقات آتی در طراحی مطالعات تحقیقاتی کمی در مورد محرک های ازدواج نوجوانان از جمله ارزش های بالا و هنجارهای جنسیتی پیرامون ازدواج، باورهای خانوادگی و فرهنگی در خصوص ازدواج های خانوادگی، آداب و رسوم و باورهای مذهبی و زندگی در مناطق روستایی دارد و عوامل موثر در شیوع ازدواج کودکان را برای سیاستگذاران و متخصصان بهداشت آشکار می کند، زیرا آنها مسائلی را که باید در هنگام طراحی برنامه ها و مداخلات حساس فرهنگی برای دختران مورد توجه قرار گیرند، برجسته می کنند. این برنامه ها باید بر توانمندسازی دختران، به ویژه از طریق آموزش، برای تصمیم گیری در مورد زندگی خود و آماده سازی آنها برای ازدواج در یک زمان مناسب از زندگی و به شیوه ای مناسب متمرکز باشد. در سطح نهادی، بازنگاری در سیاست ها و مجموعه قوانین مربوط به ازدواج نوجوانان از جمله قوانین اخیر توصیه می شود همچنین مرور بر تعاریف و باورهای نهادها پیرامون اصطلاحات و تعاریف مرتبط با ازدواج نوجوانان.

نیاز به تغییر در نگرش ها و هنجارهای اجتماعی را می توان از طریق برنامه های تلفیقی مبتنی بر جامعه که چندین ذینفع را درگیر می کند، مانند مؤسسات بهداشتی، سازمان های مدنی محلی، مساجد و مدارس ترویج کرد. این ذینفعان بهترین راه ها را برای افزایش آگاهی در مورد پیامدهای منفی ازدواج کودکان یا ازدواج دختران در سنین پایین ارائه می دهند. چنین برنامه هایی همچنین می تواند بر مزایای بسیاری از تأخیر در ازدواج، بهبود درآمدت وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سلامت جوانان، از زن و مرد، تأکید کند. یافته های مطالعه ما نیاز حیاتی به ارائه گروه های حمایتی مبتنی بر جامعه را برای جوانان متاهل و زنان متاهل و باردار برجسته کرد.

پیشنهادات کاربردی

- نابرابری های جنسیتی باید از بین برود؛ باید به تک تک افراد جامعه آموخت که مرد بودن از نظر زیستی نشانه بارز برتری نیست. این مفهوم باید در مدارس و دانشگاه ها به صورت دوره ای تدریس شود.

- همه کودکان باید حداقل ۱۱ سال تحصیل اجباری داشته باشند.

تحریم های بازدارنده به جای مجازات های نمادین باید اعمال شود. با آموزش خانواده محور و جامعه محور، روش های متقاعدسازی نیز باید آموزش داده شوند.

- برنامه های آموزشی باید با استفاده از نرم افزارهای آموزشی توسط محققانی که در این زمینه در این زمینه کار می کنند، سازماندهی شود.

- بیماری های مقاربتی، از دست دادن فرصت تحصیلی و مشکلات ناشی از آن و انتظار از زن به عنوان خدمتکار خانه بعد از ازدواج باید به دختری که زود ازدواج می کند توضیح داده شود.

- نابرابری های اقتصادی باید از بین برود و گروه های محروم باید شناسایی و حمایت شوند. برای این کار باید صندوق جداگانه ای ایجاد گردد و سهمی از درآمد ملی کشور برای آن اختصاص یابد.

- ازدواج کودکان، نوعی سوء استفاده است و کودک نمی تواند عروس باشد. که این مفاهیم باید با مجازات شدیدتر حمایت شوند. از آنجایی که کودکان از نظر روانی اجتماعی دیر به بلوغ می رسند، محدودیت

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد است. نویسنده اول دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم است؛ نویسنده دوم استاد راهنما و استادیار گروه جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم و نویسنده مسئول است؛ نویسنده سوم استادیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت است.

تعارض منافع

این نوشتار برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد تحت عنوان « پدیدار شناسی کیفیت زندگی زناشویی کودک همسری با رویکرد کودک آزاری و راه های مقابله با آن » است (گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم) است و با منافع شخصی یا سازمانی منافات ندارد.

References

1. Waite L. Marriage. Encyclopedia development. 2001;
2. Taheri B. Child marriage in the international system. In: The 4th Tehran International Law and Judicial Science Conference. 2021.
3. Allahyari M, Gholamrezaie H. The reasons for the prevalence of child marriage in Sistan & Baluchestan province. In: the third conference of educational science, psychology, teaching, research. Tehran; 2021.
4. Farahmand M, Danafar F, Poorebrahimi M. Analyzing the marriage experience of a child's wife. Emotional -intellectual entanglement and powerlessness. 2020;9(17).
5. Abdul A, Kamal A. Experience of childhood Abuse and Marital Relationships: A Qualitative perspective of victims and professionals from Pakistan. International journal of special Educational. 2022;37(3).
6. Azkia M, Others. Qualitative research methods from theory to practice. Keyhan. 2017;
7. Salamatian D, khalili M. Analysis of the relationship between feelings and social security and

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد و زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی است. تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان شناختی شرکت کنندگان، امانت داری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش های اخلاقی در گردآوری داده ها، رعایت حریم خصوصی شرکت کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

- social isolation. A case study of Shiraz University students' sociological studies. 13(46):71-9.
8. Niazi M, Others. Sociological explanation of rural poverty culture, a study on Ardebil village. Social Issues of IRAN. 2017;8(1):167-88.

